

گفت و گو «وطن امروز» با نویسندگان و طراح بازی کتاب «کشتی نجات»
با موضوع داستان بازی‌های محرمی که در پی استقبال مخاطبان به چاپ دوم رسید

داستان کشتی نجات

بیشتر کودکان و نوجوانان با مفهوم قیام امام حسین(ع) کمک می‌کنند. در هر بخش، مربی بعد از آشنایی با اهداف و واقعه به تعریف داستان و اجرای بازی می‌پردازد. در همه این بخش‌ها بازی مکمل ماجرای داستانی است و بچه‌ها با نقش گرفتن در متن واقعه وارد قصه می‌شوند.

محتوای کتاب به نحوی است که با خلاقیت والدین و مربیان می‌تواند پاسخگوی نیاز نوجوانان تا سن ۱۶ سالگی نیز باشد. ناهید کریمی و نرگس کاهانی نویسندگان و زینب‌السادات حسینی به عنوان طراح بازی در تولید این کتاب که نامش «بسته داستان بازی‌های محرمی کشتی نجات» است، همکاری کرده‌اند. این کتاب برای گروه سنی دوره دوم دبستان طراحی شده و کودکان پس از شنیدن داستان‌هایی درباره تأثیرات قیام عاشورا، آن داستان را به کمک وسایلی که در کتاب آمده است، بازی می‌کنند. در ادامه این گزارش با نظرات نویسندگان و طراح بازی‌های کتاب درباره چگونگی تولید ایده تألیف و تدوین این کتاب و ویژگی‌های آن آشنا می‌شویم.

مصطفی پورکیانی: کتاب کار داستان بازی «کشتی نجات» که به همت مجموعه «خانه هم‌بازی» و برای ارائه به مربیان و مادران طراحی شده، به طور ویژه متناسب با ایام محرم و صفر و البته همراه با قابلیت استفاده در سایر ایام آماده شده است و بازی‌ها و ماجرا داستان‌هایی را به مخاطب خود معرفی می‌کند تا لحظات حضور مربی یا مادر را در کنار کودکان در مکان‌هایی مانند هیأت‌ها، مجموعه‌های فرهنگی- تربیتی، کلاس‌ها و... برپا کند. علاوه بر این، کودکان را با برخی از مفاهیم بنیادی مرتبط با هدف قیام اباعبدالله(ع) آشنا می‌کند و به این منظور، در روندی ماجراجویی، وقایعی از دل تاریخ و موقعیت‌هایی در دوران معاصر گزینش شده‌اند که به نحوی با واقعه عاشورا و ایام محرم و صفر پیوند دارند. روایت این وقایع در دنیای داستان‌گونه، مخاطب کودک و نوجوان را وارد آن ماجرا می‌کند و سپس با بازی‌های حرکتی و هنری، هدف داستان و بازی را در ذهن و جان او ماندگار می‌کند. این کتاب با طراحی ۱۲ بخش مجزا در قالب داستان بازی بر اساس وقایع تأثیر گرفته از عاشورا در جهان اسلام به ارتباط هر چه

زینب‌السادات حسینی، طراح:

هر بازی این اثر یک روایت محرمی دارد

قطعا این رویکردی است که در مجموعه «همبازی» دنبال می‌شود و قرار است خلأ ابزارهای تربیتی را در این باره پر کنیم. اگر موضوعی مانده که به آن اشاره نشده، بفرمایید.

اگر به محتوای بازی‌های کتاب دقت کرده باشید، هر بازی یک روایت محرمی دارد و من با نویسندگان درباره اینکه روایت چه باشد و نیز چگونگی دیده شدن نقش بچه‌ها در آن، هماهنگی می‌کردم اما نقش‌هایی که قرار است بچه‌ها در طول بازی بپذیرند و نیز شکل و موادی که قرار است در طول بازی به کمک بچه‌ها بیاید، توسط خود من طراحی شده است.

مفاهیمی مانند امت اسلامی یا وحدت در کتاب مورد توجه بوده است و برای اینکه مصداق‌های این مفاهیم برای بچه‌ها ملموس باشد، سعی کردیم به پیوستگی بین اعضای تیمی که بازی‌ها را انجام می‌دهند، توجه داشته باشیم و برای این کار، بازی‌ها به صورت گروهی طراحی شده است.

اگر چه بازی‌های نشستنی هم دارای جذابیت‌های خاص خودشان هستند اما ما سعی کردیم عنصر تحرک را در بازی‌ها وارد کنیم، چرا که تشویق به تحرک فیزیکی از نظر تربیتی اثرگذار است و جذابیت‌های زیادی دارد و به همین دلیل بازی‌های کتاب در دسته‌بندی بازی‌های حرکتی قرار می‌گیرد.

بازی‌های کتاب جزء بازی‌های نمایشی است و برای کامل شدن روایت، بچه‌ها نیاز دارند داستان را به صورت کامل متوجه شوند و روایت تا آخر اتفاق بیفتد، به همین دلیل یک مربی باید این نقش را بر عهده بگیرد یا یک راهنما، نقش مربی را عهده‌دار شود و بچه‌ها از طریق ارتباط با راهنما به روایت درست و شیوه اجرای بازی دست یابند. همچنین در بررسی وقایع تاریخی برای تدوین کتاب و طراحی بازی‌ها به موارد زیادی برخورد کرده‌ایم که آن وقایع ظرفیت بدل شدن به بازی‌های مختلف از جمله بازی‌های رایانه‌ای را دارد، البته اینکه این بازی‌ها باید مربوط به کدام گروه سنی باشد و اینکه اصولا درگیر بودن بچه‌ها با این نوع بازی‌ها، تا چه حد درست است، نیاز به پژوهش دارد.

از چه راهکارهایی برای جذاب‌تر شدن اثر برای کودکان و همچنین تأثیرگذاری بیشتر استفاده کردید؟

در فرهنگ اسلامی- ایرانی مناسبت‌ها و ارزش‌های والا و اتفاقات و همچنین پدیده‌های انسانی قابل احترامی وجود دارد.

موضوع مهم در این بین این است که این مضامین مذهبی، ارزشی و اخلاقی مهم چگونه و در چه سنی عرضه شود. یک آرمانی مثل حماسه حسینی می‌تواند برای تمام سنین مناسب‌سازی شود و حرفی برای گفتن داشته باشد. اگر کتاب را تویق کرده باشید، دیده‌اید ما سعی کرده‌ایم مفاهیمی را مطرح کنیم که برای گروه سنی مورد نظر قابل فهم باشد و در موقعیت‌هایی مفهوم مطرح می‌شود که چون وابسته به تاریخ معاصر و جغرافیای کنونی است، قابل لمس تر شده باشد.

فعالیت‌های در نظر گرفته برای بازی‌ها هم از جهت روانشناسی بازی بررسی شده، هم از جهت جذابیت عمومی و ارتباط برقرار کردن بچه‌ها آموخته شده، یعنی با ۲ گروه دختران و پسران گروه سنی دوره دوم ابتدایی و بعضا دوره اول دبیرستان بازی‌ها انجام شده و بازخورد گرفته شده است. همچنین بازی یک زبان ارتباطی بین بچه‌هاست و به نظر من حتی بین بزرگ‌ترها، کمتر کسی است دعوت به بازی شود و مشتاق آن نشود، مگر اینکه بازی با توانمندی فرد مناسب‌سازی نشده باشد. اما همان‌طور که گفته شد بازی‌ها علاوه بر بررسی علمی از جهت ویژگی‌های بازی به صورت عملی هم آموخته شده است.

با توجه به پرفروش شدن اثر شما در محرم امسال، تا چه اندازه خلأ چنین محصولاتی برای کودکان و نوجوانان احساس می‌شود؟

به طور کلی برای تمام مناسبت‌های اسلامی ایرانی این خلأ احساس می‌شود و باید یکی از دغدغه‌های خانواده‌ها و مربیان داشتن برنامه‌ای مدون و جذاب باشد که محتوای مناسبی هم داشته باشد. آیا استقبال از این محصول شما را به طراحی چنین محصولاتی ترغیب کرده است؟

از سوابق کاری خود در حوزه کودک و نوجوان و موضوع عاشورا بگویید.

مجموعه «همبازی» چند سالی است در حوزه کودک و خانواده فعالیت تربیتی دارد و در حوزه‌هایی چون تولید کتاب و بازی

گرفته تا اردوهای خانوادگی و ساخت مستند اتفاق‌هایی را رقم زده است. در حوزه بازی نیز پژوهش‌هایی در این مجموعه انجام داده‌ایم که خروجی‌اش در قالب برگزاری کارگاه و اردو و نشر فیلم در فضای مجازی و انتشار کتاب بوده است.

چه مواردی موجب شد تصمیم به طراحی این بازی بگیرد؟ عاشورا و حماسه امام حسین(ع) از بزرگ‌ترین ارزش‌های فرهنگ ایرانی اسلامی ما است که ظرفیت تربیتی بالایی دارد؛ مثل مبارزه با ظلم، مثل همدلی و برادری با امت، مثل امر به معروف و نهی از منکر. این ارزش‌های دینی اگر در سن مناسب در کودک یا نوجوان نهادینه شود، در بزرگسالی ما شاهد پیشرفت شخصیتی افراد و به دنبال آن پیشرفت جامعه توحیدی خواهیم بود.

تا چه اندازه خلأ چنین محصولاتی برای کودکان و نوجوانان احساس می‌شود؟ بسیار زیاد؛ به چندین دلیل که خودش بحث مفصلی است اما اگر به طور مختصر بگویم، بازار نشر کودک و نوجوان، علاوه بر داستان و رمان، نیازمند محصولاتی است که ارتباط مخاطب را با مربیان، خانواده و همسالان غنی و تقویت کند.

علاوه بر این، داستان‌سرایی برای کودکان باید نوآورانه و به نسبت کودک و نوجوان با اجتماع توجه بیشتری کند.

به عنوان مثال این کتاب که به ابعاد تاریخی و اجتماعی و انقلابی یک مسأله مانند قیام امام حسین علیه‌السلام پرداخته است، می‌تواند در عمل مخاطب را با یک واقعه مبنایی و مهم دینی آشنا کند و او را با تاریخ و اتفاقات روز جامعه پیوند و به سوی کنش‌های اجتماعی و حرکت‌های انقلابی سوق دهد.

ناهید کریمی، نویسنده:

داستان‌سرایی برای کودکان باید به روز باشد

ابتدا کمی درباره تلفیق‌هایی که قابل از مجموعه «کشتی نجات» داشته‌اید، بفرمایید. کار بنده در حوزه کودک و نوجوان پیش از این، بیشتر معطوف به اجرا و در مواردی پژوهش بوده است. البته یادداشت‌ها و مقالاتی در بعضی رسانه‌ها و کتب هم داشته‌ام اما این نخستین تألیف مکتوب بنده محسوب می‌شود که با تیم نویسندگان انجام شده است.

این مجموعه حاصل کار ۲ نویسنده است؛ موضوع همفکری و هماهنگی میان شما و نویسنده دیگر سخت نبود؟ در مجموع چه مواردی موجب شد این اثر را مشترک با نویسنده‌ای دیگر کار کنید؟

نه تنها سخت نبود که موجب پیشبرد کار هم شد. به نظر بنده نوشتن کتاب‌هایی در سبک کتاب موجود که به نوعی کتاب کار محسوب می‌شود، در قالب کار گروهی بهتر انجام می‌شود.

این مجموعه با استقبال بالای مخاطبان و خانواده‌ها مواجه شده است؛ به نظر شما مهم‌ترین دلیل این مسأله چیست؟

پرفروش شدن این کتاب قطعاً لطف خداوند و حاصل توجه امام حسین علیه‌السلام بوده است. البته توجه بازار به این محصول، از جهتی نیز حاصل کمبود چنین محصولاتی در بازار نشر است؛ محصولاتی که هم کاربردی و هم متناسب با زمان و مکان و هم دارای نگاه نو و قابل فهم برای مخاطب باشد و به نیازهای خاص او پاسخ دهد. به عنوان مثال مخاطبان ما در این کتاب که دختران و پسران دبستانی دوره دوم هستند، نیازمند تحرک، بازی، شنیدن ماجراهای هیجان‌انگیز و تعامل با گروه همسالان هستند که این کتاب به این موارد توجه ویژه داشته است.

تا چه اندازه خلأ چنین محصولاتی برای کودکان و نوجوانان احساس می‌شود؟ بسیار زیاد؛ به چندین دلیل که خودش بحث مفصلی است اما اگر به طور مختصر بگویم، بازار نشر کودک و نوجوان، علاوه بر داستان و رمان، نیازمند محصولاتی است که ارتباط مخاطب را با مربیان، خانواده و همسالان غنی و تقویت کند.

علاوه بر این، داستان‌سرایی برای کودکان باید نوآورانه و به نسبت کودک و نوجوان با اجتماع توجه بیشتری کند. به عنوان مثال این کتاب که به ابعاد تاریخی و اجتماعی و انقلابی یک مسأله مانند قیام امام حسین علیه‌السلام پرداخته است، می‌تواند در عمل مخاطب را با یک واقعه مبنایی و مهم دینی آشنا کند و او را با تاریخ و اتفاقات روز جامعه پیوند و به سوی کنش‌های اجتماعی و حرکت‌های انقلابی سوق دهد.

تولیدات محصولات فرهنگی با مضامین مذهبی برای عرضه به کودکان همیشه از حساسیت‌هایی برخوردار است، شما در مسند نویسنده یا چه چالش‌های حین نگارش اثر مواجه بودید که به جذاب‌تر شدن اثر برای کودکان منجر شود؟

کار دینی برای کودک و نوجوان، علاوه بر اهمیتی که دارد، دارای چالش‌ها و مخاطراتی هم است، چرا که باید هم به فهم و ویژگی‌های آن مخاطب خاص توجه شود و هم به مباحثی که به او منتقل می‌شود حساس بود. ما هم از این قاعده جدا نبودیم و در طول کار، مدام این نسبت‌ها را می‌سنجیدیم؛ هم در انتخاب وقایع و موضوعات، هم در طراحی داستان‌ها و بازی‌ها.

پرچمداران کوچک «کشتی نجات»

و به جهانبان و تمام مردم مظلوم جهان نشان می‌دهند با اقتدا به رهبر و امام‌شان و با اتحاد و مقاومت هیچ زورگویی تاب ایستادگی مقابل آنان را نخواهد داشت. در نتیجه، کودکان با کمک والدین و مربیان گام‌به‌گام با برخی ابعاد حرکت امام حسین علیه‌السلام و شخصیت ایشان آشنا می‌شوند و در نهایت سوار بر کشتی نجات، پرچمداران کوچک این مسیر می‌شوند تا در آینده با اتحاد و مقاومت ذیل پرچم امام حسین علیه‌السلام ماجراجویی را خلق کنند که هیچ ظالم و زورگویی در جهان باقی نماند و بسا رهبری امام زمان(عج) در جهان آبادی و آرامش را برای جهانبان به ارمان آغاز روند.

*نویسنده کتاب

در طول کتاب، کودکان با تشکیل امت واحده، گاهی بسا مردم آمرلی، فوعه، کفریسا، نیجریه و... متحد و همبیمان می‌شوند و در کنار آنان به مبارزه با ظلم می‌پردازند و با تجربه خود از مقابله با ظلم و رسیدن به انقلاب، انگیزه مقابله و دفاع را در مردم مظلوم و مقاوم جهان زیاد می‌کنند، گاهی با کاروان بین‌المللی اربعین همراه می‌شوند تا پیامی را به جهانبان برسانند و در این راه با پیام قیام سیدالشهدا بیشتر آشنا می‌شوند، گاهی در زمان ممنوعیت پیاده‌روی اربعین در دوران حکومت صدام، طرح و نقشه رسیدن به کربلا را می‌کشند و گاهی در جبهه‌ها با توسل و اقتدا به امام حسین علیه‌السلام با زورگوی بزرگ زمانه می‌جنگند و پیروز میدان می‌شوند

مجازایی است که به والدین و مربیان کمک می‌کند بتوانند درک درستی از موقعیت‌های مذکور به دست آورند و با توجه به مفاهیم کلیدی موجود در آنها، ماجراها و بازی‌ها را به بهترین شکل، همراه کودکان اجرا کنند. سیر داستانی کتاب از ماجرای ممنوعیت روضه‌ها در دوره رضاخان و مبارزه، مقاومت و اتحاد مردم ایران در مقابل زور و قلدز بزرگ معاصرمان شروع می‌شود. این روحیه مردم‌الگو گرفته از قیام سیدالشهدا علیه‌السلام است. کودکان تلاش می‌کنند در فضای بازی، روضه‌ها را تحت هر شرایطی برگزار کنند و برای امنیت روضه‌ها با همفکری و همکاری با یکدیگر در مقابل آنان‌ها که مأموران شاه هستند ایستادگی کنند.

کتاب کشتی نجات سعی دارد با استفاده از ماجراهای داستانی و بازی و نیز با پایه قرار دادن شخصیت، حریت و تفکر در کودکان‌مان، آنان را در موقعیت‌های تاریخی و معاصر الهام گرفته از قیام امام حسین علیه‌السلام قرار دهد. آنان در ضمن ماجراجویی در موقعیت شکست و پیروزی قرار می‌گیرند. طعم ایستادگی، اتحاد و مقاومت در برابر ظالم را می‌چشند. در نتیجه کودک با همزادپنداری، ابعاد شخصیت و قیام امام حسین علیه‌السلام را می‌آموزد و با الگوگیری از آنان خود را برای پیاده‌سازی اهداف ایشان در جامعه و کل عالم آماده می‌کند و به اندوخته و تجربه زیسته خود می‌افزاید. این کتاب شامل ۱۲ بخش و هر بخش دارای قسمت‌های

نرگس کاهانی: همیشه نشان دادن راه و رسم امام حسین علیه‌السلام به کودکان، برای مربیان و والدین، دشوار بوده و هست و اغلب در پیدا کردن زاویه و مسیر درست دچار تردید هستیم؛ چه سیر و شیوه‌ای در ارائه شخصیت و قیام امام حسین علیه‌السلام، بهترین مدل ارائه به کودکان‌مان است؟ گاهی نیز برای قابل فهم کردن مسأله دچار اشتباه می‌شویم و با کوچک کردن این عظمت یا صرفاً شرح کوچکی از این دریا، دچار کج‌روی می‌شویم و عظمتی را در دنیای کودک، کوچک و حقیر می‌کنیم که دیگر قابل جبران نیست.

